

**T. C.
ATILIM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI
DOKTORA PROGRAMI**

HAKSIZ FİİLDE ZAMANAŞIMININ BAŞLAMASI

Hazırlayan

Özlem Bora

Öğretim Üyesi

Prof. Dr. Ahmet M. Kılıçoğlu

Ankara-2019

ÖZ

BORA, Özlem, Haksız Fiillerde Zamanaşımının İşlemeye Başlaması, Ankara, 2019

Çalışmamızda haksız fiillerde zamanaşımının işlemeye başlaması spesifik inceleme konusu olarak ele alınmıştır. TBK 72 ve 73. madde kapsamı çerçevesinde Türk Hukuku Literatüründeki görüşler açısından ve Yüksek Mahkeme kararlarından örnekler de verilerek değerlendirilmiştir. Zamanaşımının kesilme ve durması konusu inceleme konumuz dışında bırakılmıştır. Bu çalışmada haksız fiillerde zamanaşımının başlaması konusunda literatürde ve uygulamadaki tereddütlü alanlara dikkat çekmek amaçlanmıştır.

Anahtar Sözcükler

Zamanaşımı, haksız fiil, haksız eylem, zamanaşımının başlaması,

ABSTRACT

BORA, Özlem, The commencement of the statute of limitations in tort, Ankara, 2019

In this study, the commencement of the statute of limitations in acts of injustice is particularly dealt with. This issue is evaluated in terms of published views in the Turkish Law Literature within the scope of Article TBK 72 and 73, and also taking into consideration various decisions of the Supreme Court. The issues of discontinuation or suspension of the statute of limitations are left out of scope. It is aimed to draw attention to the controversial areas in literature and practice about the initiation of statute of limitations in tort.

Key words

Statute of limitations, tort, dignitary torts, commencement of statute of limitations.

HAKSIZ FİİLDE ZAMANAŞIMININ BAŞLAMASI

1. HAKSIZ FİİL KAVRAM VE TANIMI

6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun "Haksız Fiillerden Doğan Borç İlişkileri" başlığını içeren ikinci ayırımında yer alan 49-76 maddeleri arasında haksız fiil hükümlerine yer verilmiştir. Haksız fiil kısaca hukuka aykırı ve kusurlu bir eylemle başkasına zarar verme eylemidir. TBK 49. madde uyarınca zararı oluşturan fiili yasaklayan bir hukuk kuralı olmasa dahi, ahlaka aykırı bir eylemle başkasına kasten zarar veren de bu zararı gidermekle sorumlu olacaktır. Yargıtay bir kararında başkasına ait malı kendi malı gibi gösterip üzerine haciz koydurma eylemini ahlaka aykırı bir eylem sonucu zarar verme olarak kabul etmiştir¹.

Sorumluluğun temel unsuru kusur olduğu için bu sorumluluğa kusur sorumluluğu da denebilir². Haksız fiil sorumluluğu bir sözleşmeye dayanmayan ve kusurlu bir eylemi içeren bir sorumluluk çeşididir³. Ortada bir eylem, bir davranış olmalıdır. Fiiliyata dökülmemiş ve düşünce aşamasında kalmış ise bu durum eylem olarak kabul edilemez. Söz konusu eylem; yapma, yapmama, olumlu ya da olumsuz, aktif ya da pasif olabilir⁴. Örneğin şikayetleri nedeniyle acil servise gelen bir hastayla ilgilenmeyen ve zamanında müdahale etmeyen bir doktorun eylemini düşünelim. Sonuç olarak hastanın ölümüyle neticelenen bu olayda doktorun eylemi yapmama biçiminden kaynaklı bir haksız fiildir. Haksız fiil kısaca hukuka aykırı bir fiil sonucunda başkasının malvarlığı ve/veya şahıs varlığında zarar meydana getirmektir.

2. ZAMANAŞIMI KAVRAM VE TANIMI

Zaman olgusu toplumsal ve fiziksel yönden aşındırıcı bir etkiye yol açar⁵. Zaman ve süre kavramları çoğu kez birbiri yerine kullanılsa da hakların kazanılıp kaybedilmesinde rol almasıyla zaman kavramı süreye dönüşür⁶. Zamanaşımı kavramı zaman ve aşınma kelimelerinin bir araya gelmesinden oluşur ve zaman içinde aşınan yani kaybolan anlamına gelir.

Yasalar, zamanaşımı süresinden yararlanan lehine olacak biçimde zamanaşımı süresinin dolmasına bir hakkın kazanılması sonucunu öngörmüşse kazandırıcı zamanaşımından söz

---

¹Y.4.H.D.,16.06.1986 T, 1986/3849 E-4232 K (Mustafa Kıcalıoğlu, Haksız Fiillerden Doğan Tazminat Davaları, Ankara, Yetkin, 2015, s.450'den naklen)

² Kıcalıoğlu, a.g.e., s.446

³ Kıcalıoğlu, a.g.e., s.446

⁴ Kıcalıoğlu, a.g.e., s.446

⁵ Kıcalıoğlu, a.g.e., s.679

⁶ Kıcalıoğlu, a.g.e., s.679: TDK'da zaman aşımını süre aşımı olarak değerlendirmektedir. <https://sozluk.gov.tr/> Erişim 20/11/2019 saat:16:40

edilir⁷. Sürenin dolması hakkın varlığını ortadan kaldırmamakla birlikte, zamanaşımından yararlanan lehine dava yoluyla elde edilmesini engelleyici sonuç doğuruyorsa zamanaşımı süresi “düşürücü zamanaşımı” olarak adlandırılır⁸. Literatürde⁹; sürenin dolmasıyla hak düşmediğinden borçlunun savunması halinde talep edilememe durumu söz konusu olacağından “düşürücü zamanaşımı” ya da “iskati müruruzaman” terimleri haklı olarak eleştirilmiştir. Zira, zamanaşımının geçmesiyle talep ve dava hakkı düşmemekte, ancak borç eksik borç haline gelmektedir.

Zamanaşımı bir dava ve talep hakkının yasalarda belirtilen süreler içinde kullanılmaması halinde, usul hukukunca öngörülen biçimde ileri sürülmek şartıyla, borçluya borcunu ödememe imkanı veren bir hukuki savunma aracıdır¹⁰. Yargıtay’ın da bir kararında belirttiği üzere özel hukukta teknik bir kavram olan zamanaşımı, bir hakkın kazanılmasında veya kaybedilmesinde kanunun kabul etmiş olduğu sürenin tükenmesi anlamına gelir¹¹. Yine, Yargıtay’ın bir başka kararında belirtildiği üzere, zamanaşımı bir talep ya da dava hakkının, kanunda belirtilen süre içinde kullanılmaması halinde, usul hukukunca öngörülen şekilde ileri sürülmek koşuluyla, borçluya borcunu ödememe imkanı veren bir hukuki müessesedir¹².

Zamanaşımın söz konusu olması için zamanaşımına tabi bir borcun varlığı, borcun muacceliyet kazanması yani talep edilebilir olması ve kanundan belirtilen sürelerin geçmiş olması gerekir¹³. TBK 149/1. fıkrasına göre zamanaşımı süresi, alacağın muaccel olduğu andan itibaren işlemeye başlayacaktır.

Bir eda davası olan tazminat davasının konusunu haksız fiilden sorumlu olan kişinin zarar görenin uğradığı maddi veya manevi zararı tazmini oluşturur¹⁴. Zarar görenin bir dava açması halinde zamanaşımı gündeme gelebilecektir. Zamanaşımı ilk itirazlardan olmayıp, savunmanın genişletilmesi itirazı olmadığı sürece her zaman ileri sürülebilir. Savunmanın genişletilmesi itirazı olabileceğinden zamanaşımı davaya cevap verme süresi olan iki haftalık

---

⁷ Ayşe Havutçu, “Haksız Fiil Sorumluluğunda Zamanaşımı Sürelerinin Başlaması”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt:12, Özel S., 2010, Basım Yılı 2012, s.581

⁸ Ayşe Havutçu, a.g.m., s.581

⁹ M.Kemal Oğuzman/M.Turgut Öz, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 16.Bası, İstanbul, Vedat, 2018, s.587 ; Ayşe Havutçu, a.g.m., s.581

¹⁰ Kıcalıoğlu, a.g.e., s.679

¹¹ Y.HGK, 08.04.2015 T.2013/1626 E, 2015/1187 K

¹² Y.4.H.D., 12.02.2019 T., 2018/4271 E., 2019/632 K. (Yayınlanmamıştır.)

¹³ Kıcalıoğlu, a.g.e., s.681

¹⁴ Fatma Burcu Savaş, “Haksız Fiil Tazminatının Tabi Olduğu Zamanaşımı Süresinin İşlemeye Başlama Anı, TBB Dergisi, S.74, 2008, s.123

süre içinde ileri sürülmelidir. Haksız fiilden dolayı zarar gören kişi alacak hakkını yasa da düzenlenen süreler içinde talep ve dava etmediği takdirde alacak zamanaşımına uğrar¹⁵.

3. ZAMANAŞIMININ HUKUKSAL NİTELİĞİ

Zamanaşımı borçluya borcu ödemekten kaçınma şeklinde bir def'i hakkı verir. Zamanaşımının hukuki nitelendirmesini yaparsak; maddi hukuktan kaynaklı bir def'i, usul hukuku yönünden ise bir savunma aracıdır¹⁶. Zamanaşımının hem kaybettirici hem de kazandırıcı etkisi mevcuttur¹⁷.

Her ne kadar hak arama özgürlüğü başta Anayasamız ile güvence altına alınmış ise de hak arama özgürlüğünün sınırsız olduğunu söylemek mümkün değildir. Yargıtay da bir kararında hak arama özgürlüğünün sınırsız olmasının bu hakkın kötüye kullanılması ile eşdeğer bulmuştur¹⁸.

4. HAKSIZ FİLDE ZAMANAŞIMININ BAŞLAMASI

818 sayılı eski Borçlar Kanunu'nun 60/1 maddesi haksız fiilden kaynaklanan tazminat taleplerinin, zararın ve failin öğrenildiği tarihten itibaren bir yıl, her halde zararı doğuran olayın gerçekleşmesinden itibaren on yıllık sürede zamanaşımına uğrayacağını düzenlemiştir. Eski Borçlar Kanunu'nun 60/2 maddesine göre haksız fiil aynı zamanda suç teşkil ediyorsa ve ceza kanununda daha uzun bir zamanaşımı öngörülmüş ise uzamış ceza zamanaşımının uygulanması öngörülmüştü. 6098 sayılı yeni Borçlar Kanunu'nda zamanaşımı maddesinde değişiklik yapılarak zarar ile tazminat yükümlüsünün öğrenilme tarihinden itibaren iki yıllık zamanaşımı öngörülmüştür. Eski Borçlar Kanunu'nda "fail" terimi ,yerini yeni Borçlar Kanunu ile "Tazminat yükümlüsüne" bırakmıştır.Zira,tazminat yükümlüsü fail olabileceği gibi,kusursuz sorumlulukta kusuru bulunmayan ancak sorumlu olan kişi ya da kişiler de olabilir.

Haksız fiilde hangi zamanaşımı düzenlemesinin uygulanacağını tespit için her şeyden önce olay tarihi itibarıyla hangi yasal düzenlemenin yani 818 sayılı eski Borçlar Kanununun mu;yoksa 6098 sayılı yeni Borçlar Kanununun mu yürürlükte olduğunun tespiti ile her somut olayda bu doğrultuda karar vermek yerinde olacaktır¹⁹.

---

¹⁵ Ahmet M.Kılıçoğlu, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Ankara, 23.Bası, Turhan, s.605

¹⁶ Kıcalıoğlu, a.g.e., s.680

¹⁷ Kıcalıoğlu, a.g.e., s.681

¹⁸ Y.4.H.D., 19.04.2004 T, 2004/15591 E-5092 K (Kıcalıoğlu, a.g.e., s.704'den naklen)

¹⁹ Bu doğrultudaki bir Yargıtay Kararına örnek; Y.4.H.D.20.12.2018 T, 2016/11965 E, 2018/8174 K (Yayınlanmamıştır.)

Haksız fiillerde zamanaşımı TBK 72 ve 73. maddelerde düzenlenmiş olup, maddelerin incelenmesi sonucunda üç ayrı zamanaşımı olduğunun tespitini yapmak mümkündür;

1-Kısa süreli zamanaşımı: İki yıllık süre zarar görenin hem zararı hem de tazminat yükümlüsünü öğrenme tarihinden itibaren başlar. Sübjektif ve nispi bir zamanaşımıdır.

2-Uzun süreli zamanaşımı: Haksız fiilin işlendiği tarihten itibaren başlayan kesin bir süredir. Objektif ve mutlak bir zamanaşımıdır.

3-Ceza zamanaşımı: Literatürde ceza zamanaşımı yerine, uzamış zamanaşımı²⁰ ve olağanüstü zamanaşımı²¹, istisnai zamanaşımı²² terimleri de kullanılmaktadır. Eylem aynı zamanda suç teşkil ediyorsa ve daha uzun bir ceza zamanaşımı öngörülmüşse ceza zamanaşımı uygulanacaktır.

Zamanaşımı konusunda özel kanunlarda farklı bir düzenleme var ise, özel kanunlardaki hükümler uygulanacaktır. Bu konuya 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu (KTK) 109. madde ve 2872 sayılı Çevre Kanunu 28. madde örnek gösterilebilir. KTK 109. maddesine göre motorlu araç kazalarından doğan maddi zararların tazminine ilişkin talepler, zarar görenin, zararı ve tazminat yükümlüsünü öğrendiği tarihten başlayarak iki yıl ve herhalde, kaza gününden başlayarak on yıl içinde zamanaşımına uğrayacaktır. Çevre Kanununun 28. maddesinde çevreye verilen zararların tazminine ilişkin taleplerin zarar görenin zararı ve tazminat yükümlüsünü öğrendiği tarihten itibaren beş yıl sonra zamanaşımına uğrayacağı düzenlenmiştir. Bu düzenlemede tek bir süre vardır ve bu süre de zararı ve tazminat yükümlüsünü öğrenme tarihinden başlayacaktır. Çevreyi kirletme fiilinden itibaren on yıllık zamanaşımı süresinin uygulanıp uygulanmayacağı konusunda boşluk bulunmaktadır. Oğuzman/Öz'ün²³ haksız fiil sistemimizde hiçbir üst süre sınırı olmaksızın sadece öğrenmeye endeksli bir zamanaşımı olmayacağı görüşüne katılıyor ve çevre kirletme fiilinden itibaren on yıllık sürenin de esas alınması gerektiği şeklindeki görüşe katılıyorum.

4. 1. İKİ YILLIK KISA SÜRELİ SÜBJEKTİF VE NİSİBİ ZAMANAŞIMI

Haksız fiillerde oluşan zararların tazmini için açılacak tazminat davalarında zarar görenin zararı ve tazminat yükümlüsünü öğrenme tarihinden itibaren iki yıllık sürenin

---

²⁰ Kıcalıoğlu, a.g.e., s.686

²¹M.Murat İnceoğlu/Ece Baş Süzel/Asuman Aytekin İnceoğlu, "Haksız Fiil Zamanaşımı ve Suçsuzluk Karinesiyle İlişkisi", Bahçeşehir Üniversitesi, Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof.Dr.Özer Seliçi'nin Anısına, C.11, Sayı:145-146, Eylül-Ekim 2016, s.170

²² Oğuzman/Öz, ag.e., s.73

²³ Oğuzman/Öz, ag.e., s.236-237

geçmesiyle alacak zamanaşımına uğramaktadır. Bu sürenin sübjektif bir süre olmasının nedeni; zararı ve tazminat yükümlüsünü öğrenme gibi bir sübjektif nedene bağlı olmasıdır. Zararın mevcudiyeti ve esaslı özellikleri hakkında dava açmaya yeterli bilginin edinilmiş olması yeterlidir. Literatürde ve uygulamada tazminatın hesaplanması için tüm detayların bilinmesine gerek olmadığı kabul edilmektedir²⁴. Buradaki zamanaşımının başlaması için sadece zararı ya da sadece tazminat yükümlüsünü öğrenmek yetmez, Her iki şartın gerçekleşmesiyle zamanaşımı işlemeye başlar. Misal olarak 10 Ocak 2019 tarihinde bir kişinin bilgisayarına zarar verildiğini ve aynı tarihte de kişinin zararı öğrendiğini varsayalım. 10 Ocak 2019 tarihinde zararı öğrenen kişi eğer bilgisayarına zarar veren kişinin işyerindeki A şahsı olduğunu 10 Ocak 2020 tarihinde öğrenmiş ise iki yıllık süre 10 Ocak 2020 tarihinden itibaren başlayacaktır. 10 Ocak 2022 tarihine kadar dava açmazsa alacağı zamanaşımına (kısa zamanaşımı) uğrayacaktır. Eğer, zarar gören zararı ve zarar göreni 10 Ocak 2028 tarihinde öğrenmiş ise, 10 Ocak 2029 tarihine kadar dava açmazsa alacağı zamanaşımına (10 yıllık uzun zamanaşımına) uğrayacaktır. Buradaki tüm durumlarda dava açmasına engel bir durum yoktur. Zarar gören zararı ve zarar göreni öğrendiği 10 Ocak 2020 tarihinden iki yıl sonra ve olay tarihi olan 10 Ocak 2019 tarihinden on yıl sonra da dava açsa eğer zamanaşımı def'i ile karşılaşmazsa davası görülmeye devam edecektir.

TBK kısa süreli zamanaşımının başlangıcı olarak zararı ve tazminat sorumlusunu öğrenmeyi baz almıştır. Burada öğrenebilecek durumda olmak esas alınmaz²⁵.

Basın yoluyla kişilik haklarının ihlali durumunda her ne kadar zarar basılmış eserin yayını ile doğuyorsa da, kişilik hakları ihlal edilen kişi zararı geç öğrenmişse iki yıllık zamanaşımı süresi öğrenme tarihinden itibaren başlayacaktır²⁶. Yine bazı zararlar basılı eserin yayımının yapılmasından sonra ortaya çıkar. Örneğin: Borsada işlem gören bir şirket hakkında gerçek dışı bir haber yapıldığını ve bu haberden sonra Borsa İstanbul'da hisse senetlerinin düştüğünü varsayalım. Burada yayım tarihi değil, zararın ortaya çıkıp öğrenildiği tarihten itibaren zamanaşımı başlayacaktır. Kısaca zarar, basılı eserin yayımından sonra ortaya çıkmışsa yayım tarihi değil, zararın öğrenildiği tarih zamanaşımı yönünden esas alınmalıdır²⁷. Basın yoluyla kişilik haklarının ihlalinde sadece zararın değil, haksız fiil sorumlusunun da öğrenilmesi gerekir. Eğer basılmış eserde sorumlu şahıslar gösterilmiş ise bu durumda yayımın

---

²⁴ Kıcalıoğlu, a.g.e., s.686

²⁵ Kıcalıoğlu, a.g.e., s.687

²⁶ Ahmet M.Kılıçoğlu, Şeref Haysiyet Ve Özel Yaşama Basın yoluyla Saldırlardan Hukuksal Sorumluluk, 5.Bası, Ankara, Turhan, Ağustos 2016, s.506

²⁷ Kılıçoğlu, Basın Yoluyla Saldırlar, s.506

öğrenildiği tarihte sorumluların da öğrenildiği kabul edilir²⁸. Eğer, basılı eserde yayım sorumlusu gösterilmemişse (yayınlayan ya da basanın kimliğinin belli olmaması gibi) o vakit zararın ve sorumlunun öğrenildiği tarihten itibaren zamanaşımı başlayacaktır²⁹. Bir yazar asıl adı yerine eserlerinde bir mahlas³⁰ kullanıyorsa, bu durumda da gerçek kimliğinin öğrenilmesi tarihinden itibaren zamanaşımı işlemeye başlayacaktır.

4. 1. 1. Zarar Görenin Gerçek Kişi Olması Durumu

Zarar gören kişi gerçek kişiyse zararı ve tazminat sorumlusunu kendisinin öğrenmesi aranır. Ancak zarar gören küçük ya da kısıtlı ise manevi tazminat yönünden konu tartışmalı olup, baskın görüşe göre küçük ya da kısıtlının öğrenmesi yeterli görülmüştür.³¹ Literatürde baskın görüşe ve Yargıtay'ın görüşüne göre maddi tazminat talebinin söz konusu olduğu durumlarda zamanaşımı süresinin yasal temsilcinin öğrenme tarihi olarak kabul edileceği benimsenmiştir³². Haksız fiilden kaynaklı elem ve ızdırabı küçük ya da kısıtlının yaşadığı dikkate alınarak küçük ya da kısıtlının öğrenme tarihinin esas alınması uygun görünebilirse de Yargıtay'ın görüşüne ve Literatürdeki baskın görüşe katılmamaktayım. Kanımca kişinin kanuni temsilci atanacak derecede olması (Akıl hastalığı veya akıl zayıflığı, savurganlık, alkol veya uyuşturucu madde bağımlılığı, kötü yaşama tarzı, kötü yönetim, bir yıl veya daha uzun süreli özgürlüğü bağlayıcı bir cezaya mahkum olma durumu gibi) dikkate alınarak maddi ve manevi tazminat ayırımı yapmaksızın davayı açma kabiliyetine sahip olmayan küçük ya da kısıtlının değil, davayı açabilecek konumdaki kanuni temsilcinin zararı ve tazminat yükümlüsünü öğrenmesi esas alınmalıdır. Küçük ve kısıtlının korunması şeklindeki temel prensip uyarınca da literatürdeki baskın görüşe katılmamaktayım. Ayırt etme gücüne sahip olmayanlar açısından yasal temsilcinin zararı ve tazminat sorumlusunu öğrenmesi esas alınmaktadır³³.

Ölüm halinde zarar gören kişi ölmeden önce zararı ve tazminat sorumlusunu öğrenmişse zamanaşımı öğrenme tarihinden itibaren başlayacak olup, ancak zarar görenin dava açabilecek durumda olması aranır³⁴. Misal olarak zarar gören uzun süre hastanede kalmışsa zamanaşımı başlamamalıdır. Eğer, zarar gören kişi zararı ve tazminat sorumlusunu öğrenmeden ölmüş ise mirasçılardan öğrenme tarihinden itibaren zamanaşımının başlayacağı şeklinde literatürde fikir

²⁸ Kılıçoğlu, Basın Yoluyla Saldırıları, s.507

²⁹ Kılıçoğlu, Basın Yoluyla Saldırıları, s.507

³⁰ Takma ad, Erişim tarihi: 06.12.2019, Saat:15:17, <https://sozluk.gov.tr/>

³¹ M.Murat İnceoğlu/Ece Baş Süzel/Asuman Aytekin İnceoğlu, a.g.m., s.153

³² M.Murat İnceoğlu/Ece Baş Süzel/Asuman Aytekin İnceoğlu, a.g.m., s.153

³³ M.Murat İnceoğlu/Ece Baş Süzel/Asuman Aytekin İnceoğlu, a.g.m., s.154

³⁴ M.Murat İnceoğlu/Ece Baş Süzel/Asuman Aytekin İnceoğlu, "Haksız Fiil Zamanaşımı ve Suçsuzluk Karinesiyle İlişkisi", Bahçeşehir Üniversitesi, Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Özer Seliçi'nin Anısına, C.11, Sayı:145-146, Eylül-Ekim 2016, s.154

birliği oluřmuřtur³⁵. Bir somut örnekle açıklayacak olursak;zarar görenin zararı ve tazminat yükümlüsünü đrenđiđi tarihten itibaren 18 ay geçtiğini ve o haksız fiilden ya da başka bir sebepten 18.ayda öldüğünü varsayalım.Mirasçıların 2 yıllık zamanaşımı süresi dolmadan yani kalan 6 ay içinde haksız fiilden kaynaklı tazminat davasını amaları gerekecektir.Eğer,muris zararı ve tazminat yükümlüsünü öğrenmeden ölmüş ise,o vakit mirasçıları zararı ve tazminat yükümlüsünü öğrenme tarihinden itibaren zamanaşımı başlayacaktır.

Destekten yoksun kalma tazminatı yönünden ölenin zararı ve tazminat sorumlusunu öğrenmesinin bir önemi olmayıp, bu konudaki talep hakkı miras yoluyla geçmediğinden, doğrudan ölenin yakınları üzerinde hak oluřmaktadır³⁶.

4. 1. 2. Zarar Görenin Tüzel Kişi ya da Kamu Kurumu Olması Durumu

Zarar gören tüzel kişiye dava açmaya yetkili organının zararı ve sorumlusunu đrenđiđi tarih dikkate alınır³⁷. Bir başka ifade ile kamu kurumu ya da tüzel kişi adına dava açma konusunda emir ve talimat vermeye yetkili organlar tarafından zararın ve failin öğrenildiği tarihten itibaren kısa süreli zamanaşımı bařlar³⁸. Öğrenmenin ne şekilde olduğunun önemi olmayıp, işlerinin yürütülmesi sırasında, özel olarak veya rastlantısal nedenle öğrenme arasında bir fark bulunmamaktadır³⁹.

Doktrinde baskın görüş ile Yargıtay'ın görüşü tüzel kişinin dava açmaya yetkili organının zararı ve tazminat sorumlusunu öğrenmesi yönündedir. Yargıtay bir kararında kamu kurumunda zamanaşımı süresinin, o kurumun dava açma konusunda emir vermeye yetkili makamının zararın varlığını ve zarar vereni đrenđiđi tarihten yani yetkili makamın olur tarihinden başlayacağına karar vermiřtir⁴⁰. Yargıtay bir başka kararında tacir olanlar için dava açma konusunda emir vermeye yetkili makamın olur tarihinin zamanaşımı süresinin başlangıcı için esas alınmasının doğru olmayacağını, zira tacirlerin işletmeleri ile ilgili zararların takibinde gerekli özeni göstermeleri gerektiğini ifade etmiřtir⁴¹.

Yine baskın görüşe göre yasal olarak temsile yetkili olan organda bulunan bir gerçek kişinin öğrenmiş olması zamanaşımının işlemeye başlaması için yeterli bulunmuřtur⁴². Eğer, sadece bir tek kişiye dava açma konusunda temsil yetkisi verilmiş ise literatürdeki baskın

³⁵ M.Murat İnceoğlu/Ece Baş Szel/Asuman Aytekin İnceoğlu, a.g.m., s.154-155

³⁶ M.Murat İnceoğlu/Ece Baş Szel/Asuman Aytekin İnceoğlu, a.g.m., s.155

³⁷ Savaş, agm., s.129; Oğuzman/z, ag.e., s.73

³⁸ Kılıçoğlu, Borçlar Hukuku Genel, s.608-609

³⁹ Savaş, a.g.m., s.129

⁴⁰ Y.4.H.D., 20.11.2018 T, 2018/591 E, 2018/7181 K (Yayınlanmamıştır.)

⁴¹ Y.4.H.D.14.02.2018, 2016/2247 E, 2018/880 K. (Yayınlanmamıştır.)

⁴² M.Murat İnceoğlu/Ece Baş Szel/Asuman Aytekin İnceoğlu, agm., s.156

görüŖe göre mutlaka o kiŖinin zararı ve tazminat sorumlusunu öğrenmesi aranmaktadır⁴³. Literatürde tüzel kiŖinin basiretli bir tacir olarak çalıŖanlarını iyi seçmesi fikrinden de yola çıkarak dava açma yetkisi olmasa bile tüzel kiŖinin bir çalıŖanının öğrenmesi halinde dava açmaya yetkili çalıŖanın makul bir süre içinde bu durumu öğrendiğinin varsayılması Ŗeklinde görüşler de vardır⁴⁴.

4. 1. 3. Zararın Öğrenilmesi

Zararın öğrenilmesi zararın kapsam ve miktarıyla tam olarak öğrenmeyi ifade eder⁴⁵. BaŖka bir ifade ile tazminat davası açılması ve bunu gerekçelendirmesi yönünden zarar görenin tüm zararı ve kapsamını öğrenmiŖ olması aranır. Kısaca zararın varlığı, niceliğı ve temel unsurları öğrenilmiŖ olmalıdır⁴⁶. İsviçre Federal Mahkemesi zararın öğrenilmesini, zararın oluşumu, niteliğı ve esaslı unsurlarının öğrenilmesi olarak kabul etmektedir⁴⁷. Yargıtay da zararın öğrenilmesinin zararın varlığını, niteliğini ve esaslı unsurları ile davayı ciddi ve objektif bir Ŗekilde destekleyecek gerekçelerini göstermeye elveriŖli hal ve Ŗartların öğrenilmesi olarak deęerlendirmektedir⁴⁸.

Teselsül eden haksız fiillerde, her fiil ayrı bir haksız fiil olduğundan her birine iliŖkin zarar açısından o zararın öğrenilmesinden itibaren ayrı zamanaŖımı işlemeye baŖlayacaktır⁴⁹. Yani haksız fiil aralıklarla tekrarlanıyorsa her fiile iliŖkin zarar yönünden o zararın öğrenilmesinden itibaren ayrı zamanaŖımı iŖler⁵⁰. Yüksek mahkeme de bir kararında⁵¹ 5 yıllık sürede kayısı bahçesinde meydana gelen ürün gelir kaybı zararı için açılan bir davada, kayısı meyve bahçesinin hasat dönemi sonunun araŖtırılarak her bir yıla iliŖkin talep yönünden dava zamanaŖımının değerlendirilmesini uygun bulmuŖtur.

Haksız ihtiyati tedbir ve ihtiyati haciz de haczin ya da tedbirin kaldırılması ve hükümsüz kalması ile yani haksızlığın ortaya çıkması ile baŖlayacaktır⁵². Yargıtay da bir kararında icra

⁴³ M.Murat İnceoğlu/Ece BaŖ Süzel/Asuman Aytekin İnceoğlu, agm., s.156

⁴⁴ M.Murat İnceoğlu/Ece BaŖ Süzel/Asuman Aytekin İnceoğlu, agm., s.157

⁴⁵ Kıcalıoğlu, a.g.e., s.700

⁴⁶ Oğuzman/Öz, ag.e., s.74

⁴⁷ BGE 112 II 123;89 II 417.(Kılıçoğlu, Borçlar Hukuku Genel, s.608'den naklen)

⁴⁸ Y.4.H.D., 25.09.1978 T., 1978/11493-10367(Kılıçoğlu, Borçlar Hukuku Genel, s.608'den naklen)

⁴⁹ SavaŖ, agm., s.133-134

⁵⁰ Oğuzman/Öz, ag.e., s.76

⁵¹ Y.4.H.D., 14.02.2018 T., 2016/2542 E., 2018/879 K. (YayınlanmamıŖtır.)

⁵² Oğuzman/Öz, ag.e., s.74; <http://www.yargitaydergisi.gov.tr/dergiler/yd/ocak2009.pdf> EriŖim tarihi:26 Kasım 2019 saat:13:25, Mehmet Akbal, "Haksız İhtiyati Haciz Nedeniyle Tazminat", Yargıtay Dergisi, Ocak-Nisan 2009, C.35, S.1-2

takibinin iptali kararının kesinleştiği tarih itibariyle haczin haksızlığının saptandığını ve zamanaşımının bu tarihten itibaren işlemeye başlayacağını beyan etmiştir⁵³.

Haksız fiilin sonuçları ortaya çıkmadan yani zararın tamamı gerçekleşmeden tazmin edilecek zarar miktarının belirlenmesi mümkün değildir⁵⁴. Başka bir ifade ile haksız fiil devam ettiği sürece ya da haksız fiil sonuçlanmış ise de zarar devam ediyorsa zararı öğrenme söz konusu olmayacaktır⁵⁵. Kısaca zararın öğrenilmesi için zararın gerçekleşmesi ile zarar verici fiilin sona ermesi gerekir⁵⁶. Ancak devam eden zararda zararın niteliğinden kapsamını belirlemek mümkün olabiliyorsa zamanaşımı işlemeye başlayabilecektir⁵⁷. Haksız fiil süreklilik arz ediyorsa misal olarak bir derenin akış yönünün değiştirilerek bir kişinin tarlasına zarar verilmesi gibi, bu durumda hem 2 yıllık hem de 10 yıllık süre işlemeye başlamayacaktır⁵⁸. Yargıtay da bir kararında davalının eyleminin devam eden nitelikte bir eylem olmadığını, ayrıca gelişen durumun da söz konusu olmadığını ve ceza zamanaşımı süresinin dolmuş olması sebebiyle davanın zamanaşımı nedeniyle reddedilmesi gerektiğini belirtmiştir⁵⁹.

Haksız fiil sonucu ölüm ya da yaralama meydana gelmiş ise çalışma güç kaybı ve maluliyet oranının öğrenilmesi ile zamanaşımı işlemeye başlayacaktır⁶⁰. Bedensel zararın tedavi giderleri, ekonomik geleceğin sarsılması, geçici kazanç mahrumiyeti, sürekli işgöremezlik gibi dört ayrı kalemden oluştuğu düşünülecek olursa en sonuncu kalem olan sürekli işgöremezlik durumunun kesin miktarının belirlenmesiyle zarar öğrenilmiş olacaktır⁶¹. Yargıtay da bir kararında maluliyet ile ilgili rapor henüz alınmış olmadığından davacının zararı öğrendiğinden söz edilemeyeceğinin tespitini yapmıştır⁶². Yüksek mahkeme bir başka kararında ise maluliyet raporunun tebliği ile davacının olay sebebiyle zararı öğrendiğinin kabulünün gerektiğini belirtmiştir⁶³.

Haksız fiil sonlandığı halde zarar devam ediyor ve haksız fiilin sonuçları belirsiz ise kısa süreli zamanaşımı başlamayacaktır⁶⁴.

---

⁵³ Y.4.H.D., 04.03.2019 T., 2016/14427 E, 2019/1158 K (Yayınlanmamıştır.)

⁵⁴ Kıcalıoğlu, a.g.e., s.687

⁵⁵ Kıcalıoğlu, a.g.e., s.687

⁵⁶ Fikret Eren, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Ankara, 23.Baskı, Yetkin, 2018, s.856

⁵⁷ Oğuzman/Öz, ag.e., s.74

⁵⁸ Oğuzman/Öz, ag.e., s.76

⁵⁹ Y.4.H.D., 12.02.2019 T, 2018/4271 E, 2019/632 K

⁶⁰ Kıcalıoğlu, age., s.687; Oğuzman/Öz, a.g.e., s.75

⁶¹ Eren, a.g.e., s.857

⁶² Y.4.H.D., 01.05.2008 T.2008/3946 E-6108 K.(Kıcalıoğlu, age., s.691'den naklen)

⁶³ Y.4.H.D., 09.10.2019 T, 2019/2319 E, 2019/4472 K (Yayınlanmamıştır.)

⁶⁴ Y.HGK 27.11.2002, E.2002/4-1022, K.2002/1034 (Kılıçoğlu, Borçlar Hukuku Genel, s.6092den naklen)

Bazı durumlarda zarar sabit olmayıp, zararın kapsam, nitelik ve miktarında zaman içerisinde değişiklik olur. Zarar görenin durumu gelişen bir seyir gösteriyorsa örneğin haksız fiilden sonra gelişen olay neticesi sakat kalmışsa bu durumu öğrendiği tarihten itibaren zamanaşımı başlar⁶⁵. Yargıç vermiş olduğu kararını gözden geçirme yetkisini saklı tutmuş olmasa bile haksız fiilin davanın açıldığı sırada tahmini mümkün olmayan gelişmeler sonucu yol açtığı yeni zarar için tazminat davası açılabilir⁶⁶. Örneğin⁶⁷: Başından darbe alan bir kişi bu yaralanmanın etkisiyle önceden öngörülemez bir şekilde sonradan kör olmuşsa, zamanaşımı süresi içinde bu zararın tazminini talep edebilecektir. Tedavi masraflarına ilişkin ilk mahkeme kararı, körlük sebebiyle tazminat davası açılmasına engel olmayacaktır.

Haksız fiilin sona erdiği tarihten itibaren zarar belli olur⁶⁸. Zarar ister ani bir şekilde ortaya çıksın, ister gelişen bir zarar olsun meydana gelen zarar tekdir ve bu ilke “zararın tekliği ilkesi” ile adlandırılır⁶⁹.

Haksız fiil devam ediyorsa hem iki yıllık kısa hem de on yıllık uzun zamanaşımı işlemeyecektir ; İki yıllık kısa zamanaşımı işlemez,zira fiil devam ettiği için zarar belli değildir.Bu kural haksız rekabette de geçerlidir.Haksız rekabet devam ettiği sürece zamanaşımı işlemeye başlamayacaktır. On yıllık uzun zamanaşımı işlemez,zira olay devam etmektedir.

Sonuç olarak zararın tamamlanması esas alınır. Yüksek Mahkemede bir kararında⁷⁰ “Zararın öğrenilmesi, kanunun açıkladığı anlamda zarar veren olayın sonuçlarını, gidişatını, kesinleşen durumunu ve zararın kapsamını belirleyebilecek bilgiye sahip olunması anlamına gelir. Zarar tamamlanmadan zarar gören açısından zararın belli olduğu kabul edilemez. Zararın tamamlanması ise tüm sonuçları ile bilinmesi ile mümkündür” şeklinde haklı ve yerinde bir karar vermiştir.

4. 1. 4. Tazminat Yükümlüsünün Öğrenilmesi

Tazminat yükümlüsünün öğrenilmesi, bu hususta kesin, emin ve dava açmak için yeterli bilgi sahibi olunmasını ifade eder⁷¹. Yani bir kişinin tazminat sorumlusu olabileceği hakkında tahmin ya da zan yeterli olmayacaktır⁷². Haksız eylemi gerçekleştiren kişiyi, kişinin fiil ehliyetine sahip olup olmadığını, kanuni temsilcisi varsa onların kim olduğunu, haksız fiili

---

⁶⁵ Kıcalıoğlu, a.g.e., s.687

⁶⁶ Oğuzman/Öz, a.g.e., s.134

⁶⁷ Oğuzman/Öz, a.g.e., s.134

⁶⁸ Kılıçoğlu, Borçlar Hukuku Genel, s.609

⁶⁹ Kıcalıoğlu, a.g.e., s.687; Eren, a.g.e., s.856

⁷⁰ Y.4.H.D., 28.06.2018 T, 2018/2064 E; 2018/5173 K (Yayınlanmamıştır.).

⁷¹ Savaş, a.g.m, s.130

⁷² Eren, a.g.e., s.857

gerçekleştiren çalışan ise adam çalıştırmanın kim olduğunu öğrenmesi ile süreler başlar⁷³. Tazminat yükümlüsü zarara sebebiyet veren ve onu tazmin etmekle sorumlu kişilerdir. Meydana gelen zararın yanında tazminat yükümlüsü kişi ya da kişilerin öğrenilmesi ile zamanaşımı işlemeye başlayacaktır. Birden fazla tazminat yükümlüsü varsa o vakit zarar gören farklı tarihlerde bu kişileri öğrenmişse her biri için zamanaşımı süresi ayrı ayrı öğrenme tarihlerinden itibaren başlayacaktır⁷⁴. Bu durumu örneklendirecek olursak;Üç aracın karıştığı bir trafik kazasını düşünelim.Zarar gören iki aracın işletenini öğrenmiş,ancak üçüncü aracın işletenini öğrenmemişse,öğrenilen araç işletenleri yönünden zamanaşımı işlemeye başlayacak ancak üçüncü araç işleteni yönünden zamanaşımı işlemeye başlamayacaktır.Üçüncü araç işletenenin Kanada'ya kaçtığını ve Emniyetin araştırma yaptığını düşünelim.Eğer kaza tarihinden sonra on yıl geçtikten itibaren işletenin kim olduğu tespit edilmişse o vakit de on yıllık uzun süreli zamanaşımı geçmiş olduğundan alacak zamanaşımına uğrayacaktır.

4. 2. ON YILLIK UZUN SÜRELİ OBJEKTİF VE MUTLAK ZAMANAŞIMI

On yıllık süre objektif ve mutlak süredir ki haksız fiilin meydana geldiği tarihten itibaren işlemeye başlar. Bu süreye mutlak süre denmesinin sebebi haksız fiilin gerçekleşme tarihinin belirli ve kesin olmasındandır. Burada artık zarar görenin zararı ve tazminat sorumlusunu öğrendiği tarihin önemi yoktur, her halükarda haksız fiilin gerçekleştiği tarihten itibaren on yıl geçince zamanaşımı süresi dolmuş olur. Başka bir ifade ile haksız fiilden itibaren on yıl geçmişse, fail ve zarar yeni öğrenilmiş olsa bile artık zarar gören zamanaşımından yararlanamayacaktır. Burada önemli olan zararın gerçekleştiği tarih değil, zarara yol açan fiilin tamamlandığı tarihtir⁷⁵. On yıl boyunca evinin yakınındaki işletmenin yaydığı radyasyona maruz kalan bir kişinin evden taşındıktan 5 yıl sonra kansere yakalanmış olması olayında, zamanaşımı en son radyasyona maruz kaldığı andan itibaren başlayacağından 10 yıllık zamanaşımının 5 yılı geçmiş kabul edilir⁷⁶.

Haksız fiillerde zamanaşımı süresi zarar ve tazminat yükümlüsünü öğrenme tarihinden itibaren ve her halükarda haksız fiil tarihinden itibaren on yıldır. Ancak haksız fiil işlenmiş ve sona ermemiş yani devam ediyor ise failin son davranışından itibaren zamanaşımı işlemeye başlayacaktır⁷⁷. Örneğin: bir kuyumcуда çalışan işçi tartı ayarları ile oynayarak şirketi sürekli zarara uğratmışsa işçinin son davranışı ile zamanaşımı işlemeye başlayacaktır. Federal

---

⁷³ Kıcalıoğlu, a.g.e., s.687

⁷⁴ Kıcalıoğlu, a.g.e., s.700; Savaş, a.g.m., s.131

⁷⁵ Oğuzman/Öz, a.g.e., s.77

⁷⁶ Oğuzman/Öz, a.g.e., s.77

⁷⁷ Kılıçoğlu, Borçlar Hukuku Genel, s.611

Mahkeme de zarar verici olay ya da eylem süreklilik arz ediyorsa on yıllık sürenin bu olay ya da eylemin sona erdiği anda başlayacağı görüşündedir⁷⁸.

Yargıtay 1999 tarihindeki Marmara depreminden sonra hakkaniyet duygusuyla zarar ve failin öğrenilmesinden itibaren iki yıl ve zarar verici olayın meydana geldiği andan itibaren on yıl şeklindeki görüşü benimsenmiştir⁷⁹. Bu durumda zamanaşımı zarar meydana geldikten sonra işlemeye başlayacaktır. Yargıtay'ın "Zararın gerçekleştiği tarihte haksız fiilin İşlenmiş sayılacağı" şeklindeki içtihadı genişletici yorumu ve "zararın doğduğu" tarihi ötelediği ve hukuk güvenliği ilkesi nedeniyle literatürde haklı olarak eleştirilmiştir⁸⁰. Biz de özülle ve sözüyle uygulanabilir bir kanun maddesi bulunduğundan ve hukuki güvenlik ilkesi sebebiyle Yargıtay'ın görüşüne katılmıyoruz. Kaldı ki TBK 71. maddesinin gerekçesinde de 818 sayılı Borçlar Kanununun 60. maddesinde on yıllık uzun zamanaşımı için kullanılan "zararı müstelzim fiilin vukuundan itibaren" şeklindeki ibarenin, haksız fiilin zarar unsuru gerçekleşmedikçe, fiilin işlendiği tarihten itibaren kaç yıl geçerse geçsin haksız fiil nedeniyle tazminat isteminin zamanaşımına uğramayacağı şeklinde yorumlanmasını önlemek amacıyla bu ibarenin "her halde fiilin işlendiği tarihten başlayarak" şeklinde değiştirildiği belirtilmiştir.

Depremden kaynaklı bir haksız fiilde üç ihtimalden bahsedilebilir;

1-Satış sözleşmesi var ise ; TBK 231/son maddesine göre satıcı ayıplı olarak devretmekte ağır kusurlu olması halinde iki yıllık zamanaşımı süresinden yararlanamayacaktır.Burada borcun kaynağı satış sözleşmesidir.Türk Borçlar Kanunu'na göre zamanaşımı süresinin belirsiz olduğu tek düzenleme TBK 231/son hükmüdür.

2-Eser sözleşmesi var ise ; TBK 478.maddeye göre yüklenici ağır kusurlu ise 20 yıllık zamanaşımı uygulanacaktır.

3-Deprem nedeniyle üçüncü kişiler zarara uğramışsa ;Bu durumda da iki ihtimalden söz edilebilir;

a) Üçüncü kişi arsa sahibinden satın almış ise ; Arsa sahibinden satın alan kişi için haksız fiilden itibaren 10 yıllık zamanaşımı uygulanacaktır.Ancak çürük malzeme kullanmak,malzeme çalmak vb eylemi suç teşkil ediyorsa ceza zamanaşımı uygulanacaktır.

---

⁷⁸ BGE 106 II 134 (Eren, a.g.e., s.858'den naklen)

⁷⁹ Kıcalıoğlu, a.g.e., s.700; Ayşe Havutçu, a.g.m., s.586

⁸⁰ Y.HGK., 22.10.2003T. E.2003/4-603, K., S. 2003/594 (Ayşe Havutçu, a.g.m., s.590'den naklen) ; Savaş, a.g.m , s.140

b) Üçüncü kişi arsa sahibinden değil de müteahhitten satın almış ise ; bu durumda TBK 231/son maddesine göre ayıplı malı satın aldığı müteahhidin ağır kusurlu olması halinde iki yıllık zamanaşımı süresi uygulanmayacak olup, burada herhangi bir süre sözkonusu olmayacaktır.

Destekten yoksun kalma tazminatında destekten yoksun çocuğun, desteğin ölümünden sonra doğmuş olması halinde zamanaşımı başlangıç tarihi doğum tarihidir⁸¹. Ölüm haksız fiilden hemen sonra değil de belli bir süre geçtikten sonra meydana gelmiş ise ölüm tarihi zamanaşımı süresinin başlangıcı olarak alınır⁸².

4. 3. CEZA ZAMANAŞIMI

Haksız fiil aynı zamanda ceza kanunlarına göre suç oluşturuyorsa bu durumda iki yıllık kısa ve on yıllık uzun zamanaşimleri uygulanacaktır. Haksız fiil aynı zamanda ceza kanunlarına göre suç oluşturuyor, ancak daha kısa bir zamanaşımı süresi öngörüyorsa ceza zamanaşımı uygulanmayacaktır. Yani, haksız fiil aynı zamanda ceza kanunlarına göre suç oluşturuyorsa ve ceza kanunu bu suç için daha uzun bir ceza zamanaşımı düzenlemişse o vakit uzun olan ceza zamanaşımı uygulanacaktır. Uzun ceza zamanaşımının kabul edilmesinin gerekçesi devlet faili cezalandırma hakkına sahip iken, tazminatın zamanaşımına uğradığı kabul edilirse ortada bir çelişki oluşacaktır.

Yüksek Mahkeme de birçok kararında haksız fiil aynı zamanda suç teşkil ediyorsa ceza zamanaşımının gözetilmesi gerektiğine karar vermiştir⁸³. Doktorun kusurlu bir ameliyatı neticesinde hastanın öldüğünü varsayalım. Burada doktorun eylemi hem haksız fiil hem de TCK uyarınca suç teşkil etmektedir. Bu durumda TCK 66. maddesine göre uzamış ceza zamanaşımı yani on beş yıllık zamanaşımı söz konusu olacaktır. Ancak doktor ameliyatında asistan ya da hemşire gibi yardımcı şahıs kullanmış ise yardımcı kişilerin sorumluluğunda uzamış ceza zamanaşımı uygulanmayacaktır. Zira, ceza davasında yargılanan kişi faildir. Kusursuz sorumlu olan kişi ise fail değildir. Bu nedenle kusursuz sorumlu kişiler için ceza zamanaşımı uygulanmaz.

Burada ceza kanunundan kasıt sadece Türk Ceza Kanunu değil, özel kanunlarda (5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu, 6831 sayılı Orman Kanunu gibi) ceza hükmü düzenlenmiş ise bu kanunlar da esas alınacaktır. Burada önemli nokta ceza kanunları ile daha

---

⁸¹ Kıcaloğlu, a.g.e., s.700

⁸² Kıcaloğlu, a.g.e., s.700

⁸³ Y.4.H.D., 30.05.2018 T, 2018/2130 E, 2018/4602 K (Yayınlanmamıştır.)

uzun bir zamanaşımının düzenlenmiş olmasıdır. Buradaki zamanaşımı “dava zamanaşımı” olup, “ceza ve infaz zamanaşımı” değildir⁸⁴. Ceza zamanaşımı süresi haksız fiilin meydana geldiği tarihe göre uygulanacaktır⁸⁵. Yargıtay da bir kararında ceza davalarından zamanaşımı süresinin başlangıcının suç tarihi olduğunun tespitini yapmıştır⁸⁶. Uzun süreli zamanaşımı süresinden sadece fail değil, failin mirasçıları da yararlanacaktır⁸⁷.

İsviçre’de ceza zamanaşımının hem iki yıllık hem de on yıllık zamanaşımı sürelerine uygulanması açısından tereddüt vardı⁸⁸. Eski BK 60. maddesi İBK’da olduğu gibi üç fıkradan oluşmasına rağmen Türk Hukukunda herhangi bir tereddüt yaşanmamıştır⁸⁹. Haksız fiilde ceza zamanaşımının uygulanması hem iki yıllık kısa zamanaşımı süresi hem de on yıllık uzun zamanaşımı süresini uzatmaktadır⁹⁰. Ceza zamanaşımının uygulanabilmesi için hem iki yıllık kısa hem de on yıllık uzun zamanaşımı süresinin geçmesi aranmayacak yani sadece birinin geçmesi halinde zamanaşımı uzayacaktır⁹¹.

Ceza davasına katılmak yoluyla şahsi hak talebinde bulunmak talep edilen maddi ve manevi tazminat miktarı açısından zamanaşımı süresini kesmiş olsa da sadece ceza davasına katılmak tazminat davası açısından zamanaşımını kesmeyecektir⁹².

Haksız fiilin zararlı etki ve sonuçlarının, haksız eylemin sona ermesinden itibaren on yıllık sürenin dolmasından sonra ortaya çıkması durumunda zamanaşımı süresinin işleyip işlemeyeceği konusu literatürde tartışmalıdır. Bu duruma deprem ya da radyasyon örnek olarak verilebilir. Haksız eylem ya da olay uzun süre devam etmişse on yıllık zamanaşımının bu fiil ya da olayın sona erdiği tarihten itibaren işlemesi gerektiğine dair literatürde görüşler vardır⁹³.

Yargıtay bir kararında⁹⁴ kendisini bekar olarak tanıtıp, evlenme vaadinde bulunan bir kişinin eyleminde, zamanaşımı yönünden tarafların ilişkilerinin başlama tarihinin değil, davacının davalının evli olduğunu öğrendiği tarihin esas alınması gerektiğini, ayrıca davalının taciz etmesi şeklindeki haksız eyleminin de devam etmesi gerekçesi ile olayda zamanaşımının dolmadığına hükmetmiştir.

---

⁸⁴ Kıcalıoğlu, a.g.e., s.688; Eren, a.g.e., s.860

⁸⁵ Kıcalıoğlu, a.g.e., s.688

⁸⁶ Y.4.H.D.12.02.2007 T.2006/1478 E-2007/1412 K (Kıcalıoğlu, a.g.e., s.690’den naklen)

⁸⁷ Kılıçoğlu, Borçlar Hukuku Genel, s.617

⁸⁸ Kılıçoğlu, Borçlar Hukuku Genel, s.615

⁸⁹ Kılıçoğlu, Borçlar Hukuku Genel, s.616

⁹⁰ Kıcalıoğlu, age., s.688; Kılıçoğlu, Borçlar Hukuku Genel, s.616; Eren, a.g.e., s.861

⁹¹ Kılıçoğlu, Borçlar Hukuku Genel, s.615

⁹² Kıcalıoğlu, age., s.689

⁹³ Kıcalıoğlu, age., s.685 /EREN, s.833

⁹⁴ Y.4.H.D., 10.04.2003 T.2002/13173 E-4011 K (Kıcalıoğlu, age., s.705’den naklen)

Basın Kanunu'nun 26. maddesiyle TCK 66. maddedeki genel ceza zamanaşımı sürelerinden ayrılmış ve süreli yayınlar için altı ay ile süreli olmayan yayınlar için bir yıllık süreler getirmiştir. Bu durumda daha uzun ceza davası zamanaşımının uygulanıp uygulanmayacağı konusu tartışmalıdır. Yargıtay daha uzun ceza zamanaşımı sürelerinin uygulanacağını savunsa da Basın Kanunu 26. maddesinde kanun koyucu özel dava süreleri öngörüldüğünden ve artık daha uzun sürede açılacak bir ceza davasından söz edilemeyeceğinden Yargıtay'ın ilgili görüşü literatürde eleştirilmektedir⁹⁵.

2954 sayılı Türkiye Radyo ve Televizyon Kanunu'nun 28. maddesinin son fıkrası "*Bu madde kapsamına giren suçlardan ve haksız fiillerden dolayı yayının yapıldığı tarihten başlayarak altmış gün içinde açılmayan davalar dinlenmez.*" şeklinde düzenleme içermektedir. Söz konusu hüküm özel bir hüküm olması nedeniyle TBK 72. maddede yer alan genel süreler uygulanmayacaktır ki Yargıtay 4. Hukuk Dairesi de aynı görüştedir⁹⁶. Haksız fiil tazminat davalarında hak düşürücü süre değil, zamanaşımı süresi söz konusu olduğundan 2954 sayılı yasadaki bu düzenleme Literatürde haklı olarak eleştirilmiştir⁹⁷.

4. 3. 1. Fiilin Suç Teşkil Edip Etmediğinin Tespiti

Fail hakkında ceza mahkemesinde dava açılmamış ise fiilin cezayı gerektiren bir eylem olup olmadığı konusunu hukuk hakimi araştıracaktır⁹⁸. Ceza hukukunda delillerin takdiri ile özel hukukta delillerin takdiri farklı olup, ceza mahkemeleri şahısların hürriyetleri üzerinde tasarrufta bulduklarından suçun oluşumu açısından daha sıkı davranmak zorundadırlar⁹⁹. Hukuk hakimi kusur ile failin temyiz kudreti konusundaki tespitlerinde ceza hukuku prensipleri ile bağlı değildir¹⁰⁰. Literatürde ve yargı kararlarında hakim görüşe göre uzun süreli ceza zamanaşımının uygulanması için fail hakkında cezai takibata geçilmesinin ve hatta failin cezai ehliyete sahip olup olmadığının önemi bulunmamaktadır¹⁰¹.

4. 3. 2. Beraat Kararı Halinde

Fail hakkında beraat kararı verilmesi halinde ceza zamanaşımının uygulanması açısından konu tartışmalıdır. Yargıtay bazı kararlarında beraat kararının uzun ceza

⁹⁵ Kılıçoğlu, Basın Yoluyla Saldırıları, s.509

⁹⁶ Kılıçoğlu, Basın Yoluyla Saldırıları, s.511

⁹⁷ Kılıçoğlu, Basın Yoluyla Saldırıları, s.512; Kılıçoğlu, Borçlar Hukuku Genel, s.607

⁹⁸ Kılıçoğlu, Borçlar Hukuku Genel, s.615; Ahmet M. Kılıçoğlu, "Haksız Fiillerden Sorumlulukta Ceza Hukuku İle Medeni Hukuk İlişkisi", s.221

⁹⁹ Kılıçoğlu, Haksız Fiil, s. 198

¹⁰⁰ Kılıçoğlu, "Haksız Fiil, s.221

¹⁰¹ BGE 100 II 336;106 II 219....Y.17 HD 11.03.2008, E.2007/5157, K.2008/1180 YDK Kasım 2008, s.11, s.2200 (Kılıçoğlu, Borçlar Hukuku Genel, s.614'den naklen)

zamanaşımının uygulanmasına engel teşkil ettiğini kabul etmiştir¹⁰². Yargıtay bazı kararlarında¹⁰³ beraat kararının verildiği tarihten, bazı kararlarında¹⁰⁴ ise hükmün tefhim ve tebliğ tarihinden itibaren hukuk zamanaşımının işleyeceği şeklinde kararlar vermiştir.

Türk Literatüründe beraat kararının ceza zamanaşımının uygulanmasına engel olduğu konusunda hakim görüş vardır¹⁰⁵. Bazı yazarlar ise failin suçlu olmadığını kesin olarak tespit eden beraat kararı halinde uzun ceza zamanaşımının uygulanmayacağını kabul etmektedir¹⁰⁶. Ceza mahkemesinde şahıs cezai ehliyetin ya da suç unsurlarının bulunmadığı ya da suç işlemeyi için beraat etmişse hukuk hakiminin artık konuyu incelememesi gerekir¹⁰⁷.

Ceza zamanaşımının uygulanması için kesinleşmiş bir mahkeme kararının olması gerektiği, aksi düşüncenin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesine ve Anayasamızda düzenlenen masumiyet karinesine aykırılık teşkil edeceğini savunan yazarlar vardır¹⁰⁸.

4. 3. 3. Mahkumiyet Kararı Halinde

Ceza zamanaşımının uygulanması için hakkında kamu davası açılmış olması ya da mahkumiyet kararı verilmiş olması gerekli değildir¹⁰⁹. Haksız fiilin ceza kanunlarına göre suç teşkil etmesi yeterlidir. Mahkumiyet kararı halinde failin eyleminin suç teşkil ettiği sabit olup, uzun süreli ceza zamanaşımının uygulanacağı konusunda tereddüt yoktur¹¹⁰.

4. 3. 4. Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması Kararı Halinde

Ceza Muhakemesi Kanunu 231/(5) maddesi uyarınca ceza yargılaması sonucunda hükmolunan ceza, iki yıl veya daha az süreli hapis veya adlî para cezası ise; mahkemece, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilir. Hükmün açıklanmasının geri bırakılması, kurulan hükmün sanık hakkında bir hukukî sonuç doğurmamasını ifade eder. Kaldı ki CMK 231/(10) maddesine göre denetim süresi içinde kasten yeni bir suç işlenmediği ve denetimli serbestlik tedbirine ilişkin yükümlülükler uygun davranıldığı takdirde, açıklanması geri bırakılan hüküm ortadan kaldırılacak ve davanın düşmesine karar verilecektir. CMK

¹⁰² 4.H.D., 31.05.1951, E.5049, K.4327, Olgaç, No.99, s.558 (Kılıçoğlu, Borçlar Hukuku Genel, s.622'den naklen)

¹⁰³ Y.4.H.D., 28.03.1952, E.2476, K.1752, AD.1953.S.12, S.1425 ve dn.44 deki kararlar (Kılıçoğlu, Borçlar Hukuku Genel, s.622'den naklen)

¹⁰⁴ Y.4.H.D., 31.5.1951 T., E.5403, K.4369, AD.1953, S.12, SH.1425(Kılıçoğlu, Borçlar Hukuku Genel, s.622'den naklen)

¹⁰⁵ Birsen, sh.208; Gönensay, sh.237; Arsebük, sh.570; Tunçomağ, İHFM.1962, S.I.sh.277; Ergenekon, sh.57 (Kılıçoğlu, Borçlar Hukuku Genel, s.622 den naklen)

¹⁰⁶ Çandarlı, ABD.1949, S.60, sh.36;AKTAN, sh.8 (Kılıçoğlu, Borçlar Hukuku Genel, s.622 den naklen)

¹⁰⁷ Eren, a.g.e., s.860

¹⁰⁸ M.Murat İnceoğlu/Ece Baş Süzel/Asuman Aytekin İnceoğlu, a.g.m., s.149

¹⁰⁹ Kıcalıoğlu, a.g.e., s.685 /EREN, s.689

¹¹⁰ Kılıçoğlu, Borçlar Hukuku Genel, s.622

231/(11) maddesine göre denetim süresi içinde kasten yeni bir suç işlemesi veya denetimli serbestlik tedbirine ilişkin yükümlülükler aykırı davranması halinde mahkeme hükmü açıklayacaktır.

Literatürde¹¹¹; hükmün açıklanmasının kesin hüküm teşkil etmediği ve şahsın suçluluğunun kabulü için kesin hüküm gerekliliği ve masumiyet karinesi uyarınca hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı olan kişinin kamuoyu önünde suçlu teşkil edemeyeceği ve bu yüzden ceza zamanaşımının da uygulanmayacağına dair görüşler vardır ki biz de bu görüşe katılmaktayız.

4. 3. 5. Güvenlik Tedbirine Hükmedilmesi Halinde

CMK 223/(1) maddesine göre güvenlik tedbirine karar verilmesi hüküm olarak kabul edilmiştir. Yine CMK 325/(1) maddesine göre güvenlik tedbirine karar verilmesi halinde tüm yargılama giderleri sanığa yüklenecektir. Bazı sonuçları itibariyle güvenlik tedbirine hükmedilmesinin mahkumiyet kararından farklı olmadığını görmekteyiz. Nitekim ceza mahkemesinde bir güvenlik tedbirinin uygulanmasına karar verilmesi halinde hukuk hakiminin ceza zamanaşımını uygulaması konusunda literatürdeki görüşler uzun ceza zamanaşımın uygulanacağı yönündedir ki Yargıtay da bu görüştedir¹¹².

4. 3. 6. Ceza Davasının Düşmesine Dair Karar Halinde

Cezanın af ile düşmesi halinde uzun ceza zamanaşımının uygulanması konusu gerek literatürde gerekse yüksek mahkeme kararlarında tartışmalıdır. Yargıtay bazı kararlarında af nedeniyle ceza davasının düşmesi halinde ceza zamanaşımının uygulanacağını öngörmüştür¹¹³. Yargıtay bir içtihadı birleştirme kararında ise aksi görüşü savunmuştur¹¹⁴. Türk literatüründe hakim görüş Yargıtay'ın içtihadı birleştirme kararındaki görüşü doğrultusundadır¹¹⁵. Genel af halinde fiil suç olmaktan çıkmış olacağından, ceza zamanaşımının uygulanmaması gerekir¹¹⁶.

Af halinde hukuk zamanaşımının hangi tarihten itibaren işleyeceği konusunda da Yargıtay kararlarında bir birlik bulunmamaktadır. Yüksek mahkeme bazı kararlarında¹¹⁷ af

---

¹¹¹ Bkz; M.Murat İnceoğlu/Ece Baş Süzel/Asuman Aytekin İnceoğlu, a.g.m., s.184-186

¹¹² M.Murat İnceoğlu/Ece Baş Süzel/Asuman Aytekin İnceoğlu, a.g.m., s.186

¹¹³ HGK.8.4.1964, E.923-D, K.305, İKİD.1964, C.4, sh.3085; HGK.5.2.1967, E.T-76, K.115, İKİD.1967, C.7, sh.5023.(Kılıçoğlu, Borçlar Hukuku Genel, s.623'den naklen)

¹¹⁴ (TBK dipnot 489'daki 1.12.1955 tarih, 17/26 sayılı İçt.Birl.Kar.(Kılıçoğlu, Borçlar Hukuku Genel, s.623'den naklen)

¹¹⁵ Kılıçoğlu, Borçlar Hukuku Genel, s.623

¹¹⁶ Eren, a.g.e., s.860

¹¹⁷ HGK.20.10.1954, E.4-143, K.146, OLGAC, NO.146, sh.573; 3.HD.6.2.1969, E.705, K.756., İBD.1969, S.7-8, sh.318; 4HD.1.4.1968, E.3018/KARAHASAN, sh.854 (Kılıçoğlu, Borçlar Hukuku Genel, s.624'den naklen)

yasasının yürürlüğe girdiği tarihten itibaren hukuk zamanaşımının işlemeye başlayacağını, bazı kararlarında¹¹⁸ ise davanın af yasası nedeniyle düşme kararı verme tarihinden itibaren ve nihayet bazı kararlarında¹¹⁹ ise af yasası ile ceza davasının ortadan kaldırıldığına dair ceza mahkemesi kararının kesinleştiği tarihten itibaren işlemeye başlayacağını değerlendirmiştir.

Kılıçoğlu¹²⁰ ve Eren¹²¹ af durumunu incelerken ikili bir ayrıma gitmiş olup, genel affin ceza davası zamanaşımının uygulanmasına engel olacağı, ancak özel affin ceza zamanaşımına engel olmayacağı şeklinde değerlendirmektedir.

Failin ölümü dolayısıyla ceza davasının düşmesi konusu da literatürde tartışmalıdır. Literatürdeki hakim görüş ve Yargıtay'ın görüşü ceza hukuku dava zamanaşımının mirasçılara karşı açılan tazminat davasında uygulanacağı yönündedir¹²².

4. 4. Kusursuz Sorumluluk Hallerinde

TBK 116. maddesinde yardımcı kişilerin fiillerinden sorumluluk düzenlenmiştir. Burada düzenlenen kusursuz sorumluluk halidir. Örneğin: Doktor tedavi yükümlülüğünü yerine getirirken asistan ve hemşire gibi yardımcı kişi kullanmışsa, meydana gelecek zararlardan kendi kusuru olmasa dahi sorumlu olacaktır.

Adam çalıştırmanın sorumluluğu ile ev başkanının sorumluluğu objektif özen borcunun gerçekleştirilmesine dayandığından bu durumlarda ceza zamanaşımı uygulanmayacaktır¹²³. Yargıtay da bir kararında ceza zamanaşımının ancak suç işlemiş olan veya onun fiiline bir şekilde katılmış olanlara karşı uygulanacağını, adam çalıştırın ve malen sorumlu olanlara uygulanmayacağını belirtmiştir¹²⁴. TBK 66. maddeye göre adam çalıştırınla, TMK 369. maddesine göre ev başkanına objektif özen yükümlülüklerinden dolayı uzun ceza zamanaşımı uygulanmayacak ise de bunların davranışı suç teşkil ediyorsa o vakit ceza zamanaşımı uygulanacaktır¹²⁵.

---

¹¹⁸ 4.H.D., 29.9.1953, E.3207, K.3839, İçt.Küll.1953, C.II, sh.1124;4.H.D., 4.4.1969, E.1968-10805, K.3280, KARAHASAN, sh.851-854 (Kılıçoğlu, Borçlar Hukuku Genel, s.624'den naklen)

¹¹⁹ Y.15 HD.15.5.1975, 75/2615, 75/2626.YKD.1976, C.2, S.7, sh.1020; Y.HGK.18.11.1981, E.4-321, K.744, Uygur, C.3. sh.2748-2750 (Kılıçoğlu, Borçlar Hukuku Genel, s.624'den naklen)

¹²⁰ Kılıçoğlu, Borçlar Hukuku Genel, s.623-624

¹²¹ Eren, a.g.e., s.860-861

¹²² M.Murat İnceoğlu/Ece Baş Süzel/Asuman Aytekin İnceoğlu, a.g.m., s.187

¹²³ Kıcalıoğlu, a.g.e., s.689 ; Kılıçoğlu, Borçlar Hukuku Genel, s.617; Eren, a.g.e., s.861

¹²⁴ Y.HGK.27.06.2001 T., 2001/4-472 E E-2001/547 K (Kıcalıoğlu, a.g.e., s.693-697'den naklen)

¹²⁵ Keller/Gabi, sh.238 (Eren, a.g.e., s.861-862'den naklen)

Yargıtay motorlu araçlar nedeniyle doğan zararlarda araç işletenler için zarar göreni korumak için uzun ceza zamanaşımının uygulanmasını kabul etmiştir ki, bu durum diğer kusursuz sorumluluk halleriyle bir tezat oluşturmaktadır¹²⁶.

5. DAVANIN AÇILMASI ZAMANI

Kısmi dava açılması durumunda sadece kısmi dava edilen miktar açısından zamanaşımı kesilir. Zira, kısmi dava açılması durumunda fazlaya dair saklı tutulan haklar yönünden zamanaşımı süresi kesilmiş olmaz¹²⁷. Yeni Hukuk Muhakemeleri Kanunu 107. maddesi zararın tam olarak belirlenememesi durumunda “belirsiz alacak” şeklinde dava açılmasını mümkün hale getirmiştir. Belirsiz alacak ve tespit davasında ise geçici talep miktarı belirlenerek, davanın açılmasıyla sonradan belirlenecek “kesin talep” olarak gösterilecek dava miktarı açısından da zamanaşımı kesilmiş olur¹²⁸. Özellikle cismani zararlarda en çok tercih edilen dava türü belirsiz alacak davalarıdır. Manevi tazminat davalarında ise durum farklı olup, fazlaya dair haklar saklı tutulamayacağından manevi tazminat bir kez talep edilebilir ve bölünmez niteliktedir¹²⁹.

6. DAİMİ DEF’İ HAKKI

TBK 72. maddesinin 2. fıkrası ile zarar görenin daimi def’i hakkı düzenlenmiş olup, haksız fiilden kaynaklı tazminat istemi zamanaşımına uğramış olsa dahi zarar gören bakımından bir borç doğmuşsa, zarar gören söz konusu borcu ifadan her zaman kaçınabilir. Bu düzenlemenin İsviçre aslındaki Almanca metni şu şekildedir¹³⁰; “ *Haksız eylem zarar gören aleyhine bir alacağa yol açmışsa, bu kişinin haksız eylemden doğan talep hakkı zamanaşımına uğrasa bile, kendisine yöneltilen alacağı da red edebilir.* ”

Daimi def’i hakkının şartları¹³¹;

- a) Haksız fiil sonucunda borç altına girmiş olmak aranır.
- b) İptal hakkının artık mevcut olmaması gereklidir.
- c) Sözleşmeye icazet verilmemiş olması aranır.

¹²⁶ Y.4.H.D., 24.04.1989, E.1988/9130, K.1989/3869 YKD.C.XV s.8, Ağustos 1989, s.9.1092;Y.19 HD 09.12.1993, E.1992/10288, K.1993/8465 YKD.C.20.s.5, Mayıs 1994 s.791(Kılıçoğlu, Borçlar Hukuku Genel, s.618’den naklen) ; M.Murat İnceoğlu/Ece Baş Süzel/Asuman Aytekin İnceoğlu, a.g.m.s.195-196-197

¹²⁷ Y.3 HD 31.10.2006 T.2006/6977 E-13951 K (Kıcalıoğlu, a.g.e., s.705’den naklen); Kılıçoğlu, Borçlar Hukuku Genel, s.610

¹²⁸ Kıcalıoğlu, a.g.e., s.699

¹²⁹ Kılıçoğlu, Borçlar Hukuku Genel, s.611

¹³⁰ Kılıçoğlu, Borçlar Hukuku Genel, s.625

¹³¹ M.Murat İnceoğlu/Ece Baş Süzel/Asuman Aytekin İnceoğlu, a.g.m.s.198-200

- d) Zarar görenin edimini yerine getirmemiş olması gereklidir.
- e) Haksız fiil zamanaşımının geçmiş olması şart değildir.

Daimi def'i hakkının kullanımı belli bir süreye bağlı olmayıp, şartlarını taşıdığı sürece her zaman ileri sürülmesi mümkündür¹³². Literatürde bu düzenlemenin daha çok aldatma veya korkutma altında yapılmış olan sözleşmelerin ifasında uygulanacağı kabul edilmektedir¹³³. Daimi def'i hakkını somut bir olayın üzerinden örneklendirecek olursak A ve B şahsının kavga ettiğini, A'nın B'ye hakaret ettiğini ve suçunun TCK 125.maddesinde düzenlenen hakaret suçunu oluşturduğunu düşünelim. A fiili işlediği tarihte 17 yaşında ise TCK 66/(2) maddesine göre ceza davası zamanaşımı 5 yıl 4 aydır. 18 yaşından büyük B'nin de A'ya vurduğunu ve eyleminin TCK 86/(1) maddesindeki kasden yaralama suçunu oluşturduğunu varsayalım. İlgili maddede düzenlenen yaralama eyleminin TCK 66/(1) maddesine göre dava zamanaşımı süresi 8 yıldır. Suçun işlendiği tarihten itibaren 6 yıl geçtikten sonra B'nin alacağı zamanaşımına uğramış olsa dahi, A'nın alacağına karşı daimi def'i hakkını kullanabilecek ve borcun ifasından kaçınabilecektir.

Daimi def'i hakkına ilişkin düzenleme emredici olduğundan önceden feragat etmek mümkün olmayacaktır¹³⁴. Hak doğduktan sonra vazgeçmek mümkün olacağından daimi def'i hakkının doğumundan itibaren feragat mümkündür¹³⁵.

7. RÜCU ALACAKLARINDA ZAMANAŞIMI

TBK 73. maddesinde rücu isteminin, tazminatın tamamının ödendiği ve birlikte sorumlu kişinin öğrenildiği tarihten başlayarak iki yılın ve her halde tazminatın tamamının ödendiği tarihten başlayarak on yılın geçmesiyle zamanaşımına uğrayacağı düzenlenmiştir. Tazminat tamamen değil, kısmen ödenmişse rücu alacaklarında zamanaşımı işlemeye başlamayacaktır¹³⁶. Birden fazla kişinin sorumluluğunda bir sorumlu kişi tazminatın bir bölümünü, diğeri kalan

---

¹³² M.Murat İnceoğlu/Ece Baş Süzel/Asuman Aytekin İnceoğlu, a.g.m.s.201

¹³³ Kılıçoğlu, Borçlar Hukuku Genel, s.625; M.Murat İnceoğlu/Ece Baş Süzel/Asuman Aytekin İnceoğlu, a.g.m., s.197-198; Eren, a.g.e.,s.862

¹³⁴ Eren, a.g.e., s.862

¹³⁵ Eren, a.g.e., s.862

¹³⁶ Eren, a.g.e., s.863

bölümünü ödemiş ise bu durumda son kısmın tamamının ödendiği tarihten itibaren rücu zamanaşımı işlemeye başlayacaktır¹³⁷. TBK 73. maddede düzenlenen iki yıllık zamanaşımı için hem tazminatın tamamının ödendiği hem de birlikte sorumlu kişinin öğrenildiği tarihten itibaren zamanaşımı başlayacaktır. Örneğin: Evindeki ayıplı imalattan dolayı başkasının taşınmazına zarar veren kişi tazminatın tamamını 10 Ocak 2019 tarihinde ödemiş, imalatta hatası bulunan yükleniciyi ise 10 Haziran 2019 tarihinde öğrenmiş ise o vakit iki yıllık rücu zamanaşımı 10 Haziran 2019 tarihinden başlayacaktır. Daha önce sorumlu kişiyi öğrenmemişse 10 Ocak 2029 tarihine kadar talep etmemesi halinde de rücu alacağı zamanaşımına uğrayacaktır.

Kısmi ödeme halinde hem kısa ve hem de uzun rücu zamanaşımı işlemeye başlamayacağından belirsizlik ilelebet devam edeceği için bu düzenleme literatürde haklı olarak eleştirilmektedir¹³⁸. Biz de bu düzenlemenin zamanaşımının ruhuna uygun olmadığını düşündüğümüzden eleştiriye katılıyoruz.

TBK 73. maddesinin 2. fıkrası bildirim yükümlülüğünü düzenlemiş olup, tazminatın ödenmesi kendisinden talep edilen kişi durumu birlikte sorumlu olduğu kişilere bildirmekle yükümlüdür. Bu bildirim yapılmazsa, zamanaşımı bu bildirimün dürüstlük kurallarına göre yapılabileceği tarihte işlemeye başlayacaktır¹³⁹. Bildirimi yerine getirmeyen kişi ayrı bir tazminat sorumluluğu altına girmemekte ancak rücu hakkını kaybetmektedir¹⁴⁰.

8. KARAYOLLARI TRAFİK KANUNU YÖNÜNDEN ZAMANAŞIMI

KTK 109. maddesiyle iki yıllık kısa ve on yıllık uzun zamanaşımı düzenlenmiş olup sürelerin işlemeye başlaması TBK 72. maddesine paraleldir ve farklılık göstermemektedir. KTK 109. maddesinin 4. fıkrasında bir motorlu aracın işletilmesinden kaynaklı zararlarda birden fazla kişinin sorumluluğunun olduğu durumlarda bunlardan biri zararı tazmin etmiş ise diğerlerine rücuda iki yıllık zamanaşımı uygulanacaktır. Rücu alacağında düzenlenen iki yıllık zamanaşımı süresinin başlangıcı tazminatı yükümlülüğünün tam olarak yerine getirilmesi ve rücu edeceği kişiyi öğrendiği tarihten itibaren başlar. Yargıç, tazminat alacağına hükmederken, kimlere hangi oranda rücu edeceğini belirtmişse söz konusu mahkeme kararının tebliğ edildiği tarihten itibaren iki yıllık rücu zamanaşımı işlemeye başlar¹⁴¹. Eğer yargıç kararında kimlere

---

¹³⁷ Kılıçoğlu, Borçlar Hukuku Genel, s.628

¹³⁸ Kılıçoğlu, Borçlar Hukuku Genel, s.628; Oğuzman/Öz, ag.e., s.158

¹³⁹ Eren, a.g.e., s.863

¹⁴⁰ Kılıçoğlu, Borçlar Hukuku Genel, s.629

¹⁴¹ Kılıçoğlu, Borçlar Hukuku Genel, s.632

hangi oranda rücu edileceğini yazmamışsa, tazminatı ödeyen kişi ayrı bir dava açabilir ve bu mahkeme kararının kesinleşmesinden itibaren KTK 109/IV'deki iki yıllık değil, TBK 156 maddedeki on yıllık süre uygulanacaktır¹⁴².

---

¹⁴² Kılıçoğlu, Borçlar Hukuku Genel, s.632-633

DEĞERLENDİRME VE SONUC

6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun "Haksız Fiillerden Doğan Borç İlişkileri" başlığını içeren ikinci ayırımında yer alan 49-76 maddeleri arasında haksız fiil hükümlerine yer verilmiştir. Haksız fiil kısaca hukuka aykırı bir fiil sonucunda başkasının malvarlığı ve/veya şahıs varlığında zarar meydana getirmektir.

Haksız fiillerde zamanaşımının işlemeye başlaması konusu işbu çalışmamızda incelenmiş olup, TBK 72 ve 73. madde kapsamı çerçevesinde Türk Hukuku Literatüründeki görüşler açısından ve Yüksek Mahkeme kararlarından örnekler de verilerek değerlendirilmiştir. Bu çalışmada haksız fiillerde zamanaşımının başlaması konusunda literatürde ve uygulamadaki tereddütlü alanlara dikkat çekmek amaçlanmıştır. Adaletin tecellisi sadece doğru zamanda doğru kararlarla değil, aynı zamanda açık ve net düzenleme ve uygulamalarla da beslenir. Bu bağlamda hukuktaki gri alanların en aza indirgenmesi nihai hedef olmalıdır.

KISALTMALAR DİZİNİ

AD.: Adalet

age: Adı Geçen Eser

agm: Adı Geçen Makale

AİHM: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi

AİHS: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

AÜHFD: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi

Art.: Artikel (makale)

AYM: Anayasa Mahkemesi

BGE.: Entscheidungen des Schweizerischen Bundesgerichts

BK: Borçlar Kanunu

Bkz: Bakınız

C.: Cilt

Çev.: Çeviren

CMK: Ceza Muhakemesi Kanunu

E.: Esas

Ed.: Editör

H. D.: Hukuk Dairesi

HGK.: Hukuk Genel Kurulu

İBK: İsviçre Borçlar Kanunu

İHFM.: İstanbul Hukuk Fakültesi Mecmuası

K.: Karar

KTK.: Karayolları Trafik Kanunu

m.: madde

RG: Resmi Gazete

s.: sayfa

S.: Sayı

T: Tarih

TBB: Türkiye Barolar Birliği

TBK: Türk Borçlar Kanunu (6098 Sayılı)

Y.: Yargıtay

YKD: Yargıtay Kararları Dergisi

KAYNAKÇA

AKBAL, MEHMET: “Haksız İhtiyati Haciz Nedeniyle Tazminat”, Yargıtay Dergisi, Ocak-Nisan 2009, C. 35, S. 1-2, s. 185-212

EREN, FİKRET: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Ankara, 23. Baskı, Yetkin, 2018

HAVUTÇU, AYŞE: “Haksız Fiil Sorumluluğunda Zamanaşımı Sürelerinin Başlaması” , Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 12, Özel S., 2010, Basım Yılı 2012, s. 579-605

İNCEOĞLU, M. MURAT/BAŞ SÜZEL, ECE/AYTEKİN İNCEOĞLU, ASUMAN: “Haksız Fiil Zamanaşımı ve Suçsuzluk Karinesiyle İlişkisi”, Bahçeşehir Üniversitesi, Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Özer Seliçi'nin Anısına, C. 11, Sayı: 145-146, Eylül-Ekim 2016, s. 149-209

KICALIOĞLU, MUSTAFA: Haksız Fiillerden Doğan Tazminat Davaları, Ankara, Yetkin, 2015

KILIÇOĞLU, M. AHMET: Borçlar Hukuk Genel Hükümler, Ankara, 23. Bası, Turhan, 2019 (Kısaltması: Kılıçoğlu, Borçlar Hukuku Genel)

KILIÇOĞLU, M. AHMET: “Haksız Fiillerden Sorumlulukta Ceza Hukuku İle Medeni Hukuk İlişkisi”, s. 185-225 (Kısaltması: Kılıçoğlu, Haksız Fiil)

KILIÇOĞLU, M. AHMET: Şeref Haysiyet ve Özel Yaşama Basın Yoluyla Saldırlardan Hukuksal Sorumluluk, 5. Bası, Ankara, Turhan, Ağustos 2016 (Kısaltması: Kılıçoğlu, Basın Yoluyla Saldırlar)

OĞUZMAN, M. KEMAL/ÖZ, M. TURGUT: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 16. Bası, İstanbul, Vedat, 2018

SAVAŞ, FATMA BURCU: “Haksız Fiil Tazminatının Tabi Olduğu Zamanaşımı Süresinin İşlemeye Başlama Anı”, TBB Dergisi, S. 74, 2008, 121-148

ELEKTRONİK KAYNAKLAR

<https://sozluk.gov.tr>

<http://www.yargitaydergisi.gov.tr/dergiler/yd/ocak2009.pdf>